

SLOVENE.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejeman velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 54.

V Ljubljani, v torek 6. marca 1888.

Letnik XVI.

Čudno zadoščenje.

Z Dunaja, 4. marca.

Odkar je nesrečni dualizem Avstrijo razdelil v dve samostalni državi, ki imate vsaka svojo vlado, vsaka svoj državni zastop, vsaka svojo ustavo, svoje lastne zakone itd., nikdar se takraj ogerskih mej nismo vtikali v notranje zadeve ogerskih dežel, še manj pa smo se brigali za to, kaj vitežki Madjari in Madjarčki domá uganjajo. Še se spominjamo malovrednih demonstracij za turškega vojskovođjo Kerim-pašo, kateremu je bila madjarska mladina podarila časten meč, in kdo ne vé, kako madjarski rodoljubi pri vsaki priliki preslavljajo velikega puntarja Košuta, ki je naši ljubi Avstriji vsekali toliko skelečih ran in provzročil toliko britkih ur! Ali kdaj je prišlo tukajšnjim merodajnim krogom na misel, zaradi tega prijemati vladajočo stranko, dasi se omenjenih demonstracij navadno udeležuje tudi precejšnje število ogerskih državnih poslancev? Vse drugače ravna Madjari, katerim ni dovolj, da gospodujejo domá in drugim tam bivajočim narodom še črhiniti ne pusté, ampak bi tudi pri nas radi dosegli, da bi plesali, kakor oni žvižgajo. Po raznih listih so se čule že marsikatero pritožbo o tej gospodoljivosti Madjarov, ali kaj tako nesramnega že dolgo nismo doživeli, kakor o petdesetletnici škofa Strossmayera, zaradi katere so skušali strahovati slovenske državne poslance, ki so čestitali djakovskemu škofu.

Predrzno natolcevanje in sumničenje madjarskih listov je bilo časti omenjenih državnih poslancev in cele večine našega državnega zbora tako razžaljivo, da so konečno tudi na Madjarskem izprevideli, da so se predaleč zagnali in da so se začeli polagoma zopet nazaj pomikati. Radi bi svoj greh popravili; ali ker se to ne godi iz pravega spoznanja, ampak menda le vsled nekega višjega ukaza, je njih opravičevanje za naše poslance novo in še huje žaljenje. „Pester Lloyd“ reč sedaj tako obrača, kakor da bi naši poslanci ne bili vedeli, kaj so prav za prav podpisali. Ker je bil telegram Strossmayeru

sostavljen v hrvatskem jeziku, pravi, izvedeli so iz njega le nekatere nedolžne reči, katere jim je hotel poslanec Vitezič ravno razodeti. Ko so pa pozneje na dan prišli panslavistični nazori in se je začela reč razpravljati po časnikih, so se Čehi in Poljaki še le zavedali, kaj so storili. Poslanec Vitezič je poslal „Pester Lloyd“ popravek, da on nobenega poslanca za podpis ni ogoljufal, in da so vsi vedeli, kaj so podpisali. Sicer pa je tudi to nova predrznost, da ogerski list telegramu in poslancem vnovič podtika panslavistične namene, o katerih ni ne tu ne tam nobenega sledu.

Tukajšnji liberalni listi verno pritrkavajo svojim madjarskim tovarišem, in nekateri izmed njih segajo še dalje ter vedó celó pripovedovati, zakaj čestitke niso podpisali vsi slovenski poslanci. Hohenwart in Windischgrätz, Pfeifer, Ferjančič in Hren, piše tukajšnji „Tagblatt“, branili so se izrečno podpisati adresu na Strossmayera, poslednja dva z odločnim izgovorom, da sta avstrijska uradnika in da kot taka čestitki ne moreta pritrđiti. Ne vem prav, je li kdo grofa Hohenwarta in kneza Windischgrátza prosil za njuna podpisa ali ne, to pa vem, da čestitka ni bila predložena celi desnici, kakor trdijo nasprotni listi, in da je poslanci Pfeifer, Ferjančič in Hren le zaradi tega niso podpisali, ker jih slučajno ni bilo v zbornici, ko se je pripravljala in podpisovala adresa. Od dveh pa vem gotovo (in tudi tretji bi vprašan menda ravno tako odgovarjal), da bi bila telegram brez pomisleka podpisala, ko bi bila v zbornici. Poslanca Pfeifer in Nabergoj sta hotela celó odposlati poseben telegram, da se pridružujeta adresi svojih tovarišev, naposled sta se pa dogovorila, da to storita 19. marca, ko bode Strossmayer slovesno praznoval svojo petdesetletnico. Vemo sicer, da Madjare hudo boli priznavanje in čestitanje, ki od vseh strani dohaja djakovskemu škofu, ali s tem za-nje ne bo boljše, ako se sami srdé, in v svojem srdú po nedolžnem žalijo naše državne zastopnike, ki jim za svoje ravnanje niso dolžni nobenega odgovora.

Učitelji slovenski, pozor!

(Konec.)

Šolske postave niso bile še 10 let stare, in že so bile pritožbe po vseh deželah. Liberalci so tudi priznali, da so šolski troški ogromni, zaželjeni napredek v obrtu se le ni hotel prikazati, mladina je postajala vedno bolj preširna; to vse so priznali tudi liberalci, a šolskih postav se ni smel nihče dotakniti. Katoliki so zastoj čakali, da bode vlada prišla s kakim predlogom, kar podá letos knez Liechtenstein svoj načrt šolske postave. Sedaj pa nastane krik v liberalnem Izraelu, kakor da bi kozaki stali pred „Floridsdorfom“. Na Kranjskem pa upijejo in pišejo: duhovniki po nepotrebnem mir kalé, kličejo na pomagaj tam, kjer ne gori, in s tem pa ravno najbolj kažejo, da potrebujemo tudi pri nas versko šolo.

Gori, gori tudi pri nas, dasiravno še ogenj bolj pod žrjavico tli, a ugoden veter bode ogenj razpihal in začelo bode goreti s svetlim plamenom. Stare reči sem Vam pogrel, da spoznate, ako hočete, da načela tirjajo prej ali slej posledice, ki se iz njih dajo izpeljati; kar še ni, pa more biti, netiva je dosti nakopičenega. A tega ne morem razumeti, zakaj nekateri očitajo duhovnom agitacijo in vznemirjanje ljudstva in da tako ravna tudi nekateri učitelji. Kedar je treba kaj za šolo storiti, gleda vse, vlada in učitelji, na duhovnika, naj pomaga, ako drugače ne, z dobrim svetom, naj pouči ljudstvo o koristi šole itd. Kedar pa duhovnik zahteva pravice do šole, ker je vendar on prvi učenik in vzgojitelj v župniji in duhovni predstojnik mladim in starim, takrat razkričé, da hoče gospodariti, da je oblasten in sega v pravice drugih. Sedaj pa nekateri hočejo, da bi duhovniki v takem časi molčali, ko se vendar ima vsak odločiti za vero ali nevero, unemarnost in samopašnost pri vzgoji.

Dragi rojaki, učitelji in neučitelji, ako hočete, da Vas bodo duhovniki podpirali, dajte jim, kar jim gré po naukih svete vere: čast in pokorščino v stvaréh, ki zadevajo zveličanje duš. — Kaj ne, to

LISTEK.

„Jezičnik“ v slovenskem slovstvu ob njegovi petindvajsetletnici.

(Predaval v Katoliški družbi A. Kalan.)

(Dalje.)

III.

Pregledati nam je sedaj še drugi slovstveno-zgodovinski del „Jezičnika“ od devetega do petindvajsetega letnika, seveda le na kratko v značilnih potezah.

Ni ga blagega človeka, ki bi se s posebno ljubeznijo ne spominjal in rad ne oziral na domačo hišo, kjer so mu mati tedaj še neskrbnemu, nedolžnemu otroku peli pri zibelki in ga z lepimi pesmami zazibavali v sladke sanje detinske. Vse mu je pri domači hiši nekako posebno in sveto, vsak glas, ki ga čuje o njej, vzbuja njegovo pozornost. Pri tem ne gleda, ali mu je domači dom mogočna palača ali borna kočá; skoro da kolikor je bornejša, toliko milejša mu je in dražja, ker vé, da mu je edino zavetje. Kako rad posluša, ako mu kdo pripoveduje, kaka je bila rojstna hiša njegova pred sto

in sto leti, kaj vse se je godilo v njej, kdo je v njej prebival, kaka so bili njegovi predniki, kako so živeli, delali in trpeli.

Kakor posameznemu rojstna hiša, tako je narodu draga domovina; zgodovina njena zanima rodoljuba, radosten brska po listih, ki mu pripovedujejo, kako so živeli, delali in trpeli njegovi predniki; mila mu je posebno slovstvena zgodovina, ki kaže, kako so se naši očetje razvijali v omiki z uma svetlim mečem, kjer so skriti zakladi duševnih del njegovih prednikov. Ni čuda. „Naših prednikov vrli, častiti spomin je živelj narodnega duha. Pométi starih junakov slavo in si pripravil mlajim pogin“, pravi A. M. Slomšek.

Slovenec domovina je pač uborna kočá, ako jo primerjamo z drugimi narodi, in kakor svet malo govori o neznatni kočí, tako tudi govori malo o naši domovini; zato pa mora toliko ljubša biti njenim sinovom, zato njena, dasi skromna zgodovina, toliko bolj zanimaj domačine!

Brez domačih šol, vzgajani v tujem duhu in tuji besedi Slovenci sebe in svoje zgodovine, posebno slovstvene zgodovine, niso mnogo poznali do novejših časov. Možje, ki so imeli voljo in zmožnost

kaj storiti v tem oziru, niso imeli prilike in pomočkov zato. Zato nam je jasno, da se je nam še le v novejšem času jela odkrivati slovstvena zgodovina v domačem jeziku.

Prvi, kateri je slovenski popisal slovstvo slovensko, je Matija Majar, in to v „Drobtinica“ leta 1849 na 14. straneh. Leta 1853 izide: „Slovenska slovstvena zgodovina“, spisal po Metelku, Šafařiku in Jungmannu Ivan Valjavec. — Leta 1854 pride na svetlo: „Slovenska slovnica (1—114), s kratkim pregledom slovenskega slovstva (115—156) ter z malim cirilskim in glagoliškim berilom (157—182) za Slovence.“ Spisal Anton Janežič. — Leta 1863 izdá profesor Macun: „Pregled slovenskega slovstva“. — V najnovejšem času je poskusil v tem oziru Julij pl. Kleinmayr svojo srečo z „Zgodovino slovenskega slovstva“, a ubil mu jo je s svojo kritiko v „Zvonu“ žalibog sedaj že pokojni Fr. Levstik. Tudi mnogi drugi so opisovali življenje posameznih slovečih mož slovenskih.

To so bila sicer dobra, jeklena zrna, a le nepopolni odlomki, s katerimi si človek ni mogel vstvariti jasne podobe, kako se je razvijalo naše slovstvo.

so sitni nauki, a niso odveč; kdor ima duhovnika le tako rekoč za neizogibno zlo, naj se nikar ne čudi, da ga duhovnik ne more podpirati v težnjah, ki ne spadajo strogo v duhovniško pastirstvo. Najbolj čudno pa je to, ko pravijo: duhovniki so se sprijaznili z novo šolo, radi poučujejo v krščanskem nauku, morda še bolj kakor prej. — Jaz dobro vem, kako so se sprijaznili, saj sem štiri leta opravljal službo c. kr. šolskega nadzornika, in me niso, kar se tiče osebe, čez ramo gledali. Uljudni so pa tudi duhovniki sploh do vsakega in tudi do nadzornikov, ako le-ti poznajo uljudnost in dostojnost. A iz tega se pa nikakor ne dá sklepati, da jim je sedanje šolstvo uzor; oni poznajo svojo dolžnost, in naj tudi drugi poznajo svojo, potem bode mir, tak mir, kakor ga svet ne more dati; sicer pa mora biti boj, ker le bojzljivec se odtegne nevarnosti.

Dosti dolgo so katoliki molčali; čas je, da se sedaj ganejo in povedó, kaj hočejo. Učitelji, ki sedaj vstopijo dejanjsko v nasprotni tabor, naj se nikar ne čudijo, ako pozneje nihče ne bode maral za-nje, in bode njih veljava tako daleč segla, kakor senca paragrafov.

Veliko imam še pod peresom; a čas je, da to pogreto stvar zabelim. Ko je Avstrija leta 1866 pri Sadovi propala, kričali so vsi: Pruski „šolmašter“ je zmagal. Na vrat na nos so hiteli v Avstriji z reformovanjem šol, liberalizem je bil takrat še v najlepšem cvetju. Prišle so v Avstriji na vrsto postave, ki so v bistvenih delih preuredile „konkordat“. Ni drugače mogoče, da je prišla na vrsto tudi „konkordatna šola“. Reformovanje so začeli s tem, da so nekdanjo politično šolsko postavo še bolj strogo nategnili. Leta 1868 je prišla postava, ki državi prisoja najvišje nadzorstvo. L. 1869 je prišla še druga državna postava, ki ustanovlja načela za poučevanje v ljudskih šolah. Kdor ni hvalil moderne šole, je bil starokopitnež, mračnjak. Navduševali so se za novo šolstvo posebno tisti, ki so dobili nove službe; bolj kisto so se držali, seveda, davkoplačevalci. A kaj zato! Rekli so, dobra stvar ne more po ceni biti. Ali sedaj, kako vse drugače svet sodi! Liberalizem je pokazal, da zna razderati, a staviti ne. Svet je tudi izvedel, da se je tist vojak, ki je pri Sadovi zmagal, vzgojil v verski šoli, in da so na Pruskem skoraj povsod le verske šole.

Najbolj so se okoristili z novo šolsko postavo židje, kajti židovskih šol je premalo, židje pa so bogati, izšolajo se in iščejo potem služeb po krščanskih šolah. „Lex Liechtenstein“ pa zapira drugovercem vrata v katoliške šole. — Sedaj pa „gojim“ na tlako! Delaj, upij, kriči, kakor veš in znaš, da se kaj tacega ne zgodi. Časopisje na Dunaji je po večem v židovskih rokah, in kakor bi na vseh štirih vogalih gorelo, začeli so „unisono“ kričati nad versko šolo. „Tepec, kristijan se je vendar že nekoliko zmodril. Nadležni antisemitje so se začeli glasiti, krščanski rokodelci, kateremu brezvestni trgovci sukno z života trgajo, je začel kričati na pomagaj. Na Dunaji je bil obsojen žid Holander na štiri leta, ker je s znamkami sleparil in bil vse tovarne s kosami na beraško palico spravil; David Gutmann in Rothschild igrata pod enim klobukom, do dobrega sta uničila premogove rudnike na Štajer-

skem in Kranjskem, da s tem priščipneta vlado pri dohodkih, katere ima dobiti pri severni železnici. Svoj čas bodo rudniki v Köflachu in v Zagorji tako ali tako prišli na boben. Kdo jih bode drugi kupil kakor ta, ki ima denar in vpliv, to je Rothschild & comp., in potem bodo radi premog plačevali, kakor bodo to velemožje hoteli.“

Te in enake reči so na Dunaji in marsikje drugje spoznali. Jój mene! Kakošne „Barbare Ubrik“ sedaj ni, a prilžnost se izvoljenemu ljudstvu tako rekoč sama ponuja. Kakor nalašč je prišel sedaj Liechtensteinov načrt. Liberalni filistejci bojé se velike nevarnosti, ki državi preti po verski šoli. Pridno rogovilijo, resolucije sklepajo, pri tem pa pozabijo, da jim nekdo žepe prazni. Komur ni svetovati, ni pomagati.

Da končam to razpravo! So pa tudi med Slovenci taki, ki niso zoper versko šolo, a imajo druge tehtne pomisleke, kar se tiče namreč Slovencev na Koroškem, Štajerskem in Primorskem. O tem le to-le: V Avstriji je silno težko ustreči vsem deželam in sestaviti tako šolsko postavo, ki bi vsem ponujala kar gré; tudi „lex Liechtenstein“ ne ugaja vsem. A načelo verske šole je prvo, na kar se je treba tukaj ozirati. Nadejamo se, da bodo naši poslanci že o pravem časi govorili za to, kar je treba Slovincem. Sploh pa ne moremo soditi in stvarno razgovarjati se o tem, dokler se postava ne izroči šolskemu odseku. Ko bi se postava zavrgla že „a limine“, godilo bi se nam Slovincem bržčas tako, kakor se je godilo rimskemu kralju Tarkvini-ju, ko je kupoval Sibilinske knjige. Torej najprej versko šolo, to najhuje napadajo krščeni in nekrščeni liberalci, torej mora ta dobra in potrebna biti.

M. Močnik.

Prisilno zavarovanje.

(Dalje.)

Sedaj mi je osvetiti statistični material, kateri je v podkrepljenje svojega predloga zbral in v utemeljevalnem svojem govoru porabil gospod profesor Šuklje. Res, ko bi številke, kakor jih navaja on, bile eksaktne v vsakem oziru in tikale se le predmeta, v čegar podkrepljenje so morale stopiti pred visoko zbornico, potem bi bila naša dežela v desetletji 1876 do 1886 izgubila vsled požara ogromno svoto poltretjega milijona goldinarjev na nezavarovanih poslopih. Žal! da moram to iluzijo gospodu predlagatelju razpršiti. Pred vsem je treba pomisliti, kako nastajajo ceditve škod, katere se naznanjajo statističnej osrednjaj komisiji. Pri malih požarih opravlja to županstvo samo, katero pogoreleca vpraša, koliko ima škode in zapiše to v zapisnik. Le če je župan posebno vesten, pokliče občinske cenjevalce, da določijo ti škodo. V vsakem slučaju, naj že škodo določa pogorelec sam ali naj jo cenjujejo občinski možje, presega ceditve resnično škodo. Izjeme so tako redke, kakor bele vrane. To je tudi naravno; ako pogorelec ni zavarovan, upa z višjo ceditvijo škode uspešneje apelovati na milosrčnost sosedov in drugih dobrotnikov; ako je zavarovan, pa mu je do tega, da nasproti ceditveni komisiji dotične zavarovalnice

naglaša, kako silno veliko škodo mu je prouzročil požar. Ceditve županstev naznanjajo se c. kr. žandarmeriji, katera jih semtertja — ali jako redko kedaj — po lastnem preudarku spremeni, navadno pa nepremenjene naznanja c. kr. okrajnim glavarstvom, od koder jih dobiva osrednja statistična komisija na Dunaji. Le pri velikih požarih šajo škodo cenjevati okrajna glavarstva sama in to zopet le po občinskih možeh. Te ceditve so pač natančnejše, a pretirane so gotovo v 99. iz sto slučajev. Smelo rečem, da je znesek, kateri na ta način dobiva za registriranje osrednja statistična komisija, gotovo pretiran za tretjino in da računim zvrhoma dobro, ako faktično škodo na poslopih v letih 1876 do 1885 mesto izkazanih 3,600.215 gld. redukujem na 2,500.000 gld.

Gledé točnosti izkazanih odškodnin zavarovalnih zavodov imam isto tako opravičene pomisleke. Ko bi se uredila stvar tako, da bi zavarovalnice same naznanjale okrajnim glavarstvom odškodnine, katere plačujejo zavarovanim pogorelcem, — in to bi ne bilo težko — potem bi pač izvedela osrednja statistična komisija prave številke; po sedanjaj uredbi pa to nikakor ni mogoče. Iz lastne skušnje vem, da je pogorelec, ki je prejel odškodnino, občinskemu predstojništvu naznanil za polovico manji znesek, samo zato, da bi se bilo to zvedelo po občini in da bi mu bili sosedji raje pomagali s potrebnim stavbenim lesom. Ako se kaj tacega more zgoditi v enem slučaju, kdo nam je porok, da se ne zgodi večkrat? Gotovo pa je — če že abstrahujem od vsega tega — da za one odškodnine, katere zavarovalnice izplačujejo pogorelcem izredno, osrednja statistična komisija ne zvé. Zgodi se namreč večkrat, da pogorelec ni plačal zavarovalnine o pravem času. Ako je sicer bil reden plačnik in večleten zavarovanec, tedaj mu zavarovalnica spregleda osodno zamudo in izplača navadno vsaj polovico zavarovane škode. Toda, ker ravnateljstvo samo po pravilih ni opravičeno likvidovati jednake odškodnine, mora se vsak tak slučaj predložiti upravnemu svetu, kar celo stvar zadrži navadno po par mesecev. V tem pa je občina in žandarmerija že odposlala svoje poročilo o pogorišču in tako ostajajo te izredne odškodnine čisto neznane c. kr. okrajnim glavarstvom; dasi na priliko le pri dveh na Kranjskem poslujočih vzajemnih zavarovalnicah znašajo navadno 4000 gld. na leto. (Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 6. marca.

Notranje dežele.

Cesar povrnil se bo iz Budimpešte na Dunaj v soboto dné 10. t. m.

Nikjer ne delujejo liberalci s tako silo zoper *versko šolo*, kakor v Šleziji. Vzlic temu pa je nabranih v severno-zahodnem delu že nad 4000 podpisov.

Poslanec *Lienbacher* predložil bo državnemu zboru samostojen predlog gledé verske šole. Kakor poroča brzobjav, dobil je v ta namen med poslanci že 21 podpisov.

Še le „Jezičnik“ nam je sicer ne kronologiško, vendar pa celotno podal zgodovino slovenskega slovstva, in sicer starega slovstva prav na kratko v V. letniku, kar bo letos razširil in spopolnil; od IX. do XXV. letnika pa slovstveno zgodovino 16., 17., 18. in posebno obširno 19. stoletja.

„Slovstvena zgodovina“ kaže, kedaj se je slovstvo pričelo, kako je napredovalo, kako dospelo do sedanje ustave in oblike. — Zgodovina pojasnuje vsakatero védo; tako tudi slovstvena zgodovina pojasnuje jezikovno védo ali jezikoslovje. — Treba je, da se kaže res zgodovina in prav.

Kar prvo tiče, naj se kaže res zgodovina, se dandanes čestokrat laže in namestu zgodovine razlaga le povestnica celo že po slovenskih nekaterih učiliščih in listih, da bi človek védoželjnemu mladeniču klical rad: „Ne verjemi! — Tolle et lege, to je vzemi pisatelja v roke in beri ga sam!“ — Opisujejo se namestu slovstvenih del ali umotvorov le slovstvosvatelji, to je pisatelji po osebnosti, po notranjščini in vnanjščini, po slastih in strastih. — To — seveda — mika mladino! — Osebe naj se v književni zgodovini opisujejo le, kolikor je potrebno in koristno v njeno pojasnovanje. Kar se drugo tiče, naj se prav kaže slovstvena

zgodovina, priporoča nam sveto pismo, naj hvalimo sloveče svoje može, pristavljaje, da njih trupla počivajo v miru (Sir. 44.); blagor mrtvim (beati mortui). — Glasoviti sedanji životopisi, to je opisovanja živočih še tolikih junakov — so vsakdaj kočljivi, malo da ne sumljivi... Opisujejo naj se mrtvi rajni, po starem pregovoru: „De mortuis nil nisi bene“. — Pregovor ne pravi: — „nil nisi bona“; torej se smejo tudi njih „mala“... Dela — dobre in slabe — gredó za njimi, kakor na unem tako tudi na tem svetu. Razlagovati se imajo, toda vsedgar bene, to je tako, da se dobre priljubijo, slabe pa pristudijo. Kdor drugače počenja, ne dela prav, vzbuja strasti, nareja stranke, in gorjé mu naposled, kajti — ako slepec slepeca vodi, oba v jamo padeta.“ (Cf. „Jez.“ XVIII. str. 1. 2).

Tú izrečena načela so vedno in verno vodila „Jezičnika“ pri spisovanju slovstvene zgodovine. Popolno objektivno se opisuje vsak pisatelj, najprej je prav na kratko načrtan njegov životopis, nato sledé njegova dela; pové, kak obseg ali pomen ima to ali ono delo in za vzgled podá nekaj cvetja, kak odlomek iz dotičnega dela. Tako se nam nekako sam predstavlja vsak pisatelj in kaže, kako so se razvijala in spopolnjevala njegova dela; tako dobimo

verno sliko, kako se je po pisateljih likala slovensčina v posameznih stoletjih. In meni se zdí, da tako opisovati tudi žive pisatelje ni ne kočljivo, ne sumljivo, da bi nam torej „Jezičnik“ smel opisovati tudi žive, ko bi nam smrt žalibog tako silno ne kosila med slovstveniki slovenskimi, da „Jezičnik“ še umrlih sproti ne zmaguje.

Od IX. do XXI. letnika „Jezičnik“ ni vrejen po času, ampak razpravljaj je, kar se mu je zdelo bolj važno in prilično, ker od začetka pač sam ni mislil, da mu bo toliko vzrastla in se razširila slovstvena zgradba njegova.

Od XXI. letnika, kjer začanja „Knjigo Slovensko“ v 16. stoletju razpravljati pa do XXV., kjer že tretje leto nadaljuje zgodovino slovstveno v 19. stoletju, dasi to stoletje razpravljajo skoro vsi letniki od IX. do XXI., pa tudi kronologiško opisuje pisatelje in njih dela ter se pri že opisanih pisateljih sklicuje na prejšnje letnike. Ker je moj namen, da Vam, čestiti gospodje, podam neko podobo, kako se je razvijalo slovstvo naše, kakor nam jo kaže „Jezičnik“, zato se ne bom oziral na posamezne letnike, temveč si bomo ogledali, kako se je razvijalo naše slovstvo od stoletja do stoletja do naših dni, kakor nam to kaže „Jezičnik“ v „Knjigi Slovenski“. (Dalje prih.)

